

เอกสารวิชาการ

เรื่อง

การทบทวนแผนปฏิบัติการ กองการбин
สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕

โดย

นายธนกร ทังตุ่น

นักศึกษาลัทธิสุตรนัทยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๓
ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยทั้งด้านสถานการณ์ด้านป่าไม้ที่มีพื้นที่ลดลงและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่มีค่าเกินมาตรฐาน ประกอบกับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ได้กำหนดกรอบในการจัดแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน ซึ่งเป็นแผนในระดับ ๓ จากปัจจัยข้างต้น ผู้ศึกษาจึงทบทวนแผนปฏิบัติการของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อวิเคราะห์สถานะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อ การดำเนินงานของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก โอกาสและภัยคุกคามโดยใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis ๒) เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ TOWS Matrix และ ๓) เพื่อให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริการในหารจัดทำแผนปฏิบัติการของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ด้วยวัตถุประสงค์ข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้ทบทวนและจัดทำข้อเสนอยุทธศาสตร์ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยในขั้นตอนแรกได้กำหนดกรอบแนวคิดทางยุทธศาสตร์ การจัดภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ การประเมินสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์โดยกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผลการวิเคราะห์อยู่ในตำแหน่งที่มีจุดแข็งและมีโอกาส เป็นตำแหน่งเชิงรุก รวมทั้งจัดทำข้อเสนอทางยุทธศาสตร์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ๕ เป้าหมาย ๑๐ กลยุทธ์ กำหนดแผนงานรองรับในแต่ละกลยุทธ์ ภายใต้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในทุกระดับเข้ามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น ตั้งแต่การวิเคราะห์จัดทำและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ทราบเป้าหมายขององค์กร แนวทางในการดำเนินการและวิธีการในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์กับองค์กรในจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ต่อไป

คำนำ

กองการบิณ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ ราชการ กองการบิณ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการใช้อากาศยานปฏิบัติการกิจในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งจะเป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการ ปิงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ นโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การทบทวนแผนปฏิบัติการ ราชการ กองการบิณ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ฉบับนี้ เป็นการเสนอข้อเสนอนะเชิงยุทธศาสตร์ โดยใช้หลักวิชาการที่ได้รับการศึกษาในหลักสูตรนักรยุทธศาสตร์ศึกษา รุ่นที่ ๑๓ ของศูนย์ยุทธศาสตร์ศึกษา สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ มาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดทางยุทธศาสตร์ การตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ การประเมินสภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้ทราบตำแหน่งทางยุทธศาสตร์และการกำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้ข้อเสนอนในการจัดทำถูกต้องหรือใกล้เคียงที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อเป็นแนวทางที่หน่วยงานจะได้นำไปปรับใช้ต่อไป แต่เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาซึ่งไม่เพียงพอในการจัดทำ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้ศึกษาที่ขาดการมีส่วนร่วม ขาดประเด็นที่หลากหลาย แต่หากมีการนำไปพิจารณาทบทวนโดยการมีส่วนร่วมอีกครั้ง ก็จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ผู้ศึกษาขอขอบคุณศูนย์ยุทธศาสตร์ศึกษา สถาบันวิชาการป้องกันประเทศที่ให้โอกาสเข้ารับการศึกษาในครั้งนี้ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำชี้แนะในการจัดทำเอกสารวิชาการ คณะอาจารย์ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้อำนวยการศูนย์ยุทธศาสตร์ศึกษาที่ได้ให้หลักการและแนวทางในการศึกษาในแต่ละขั้นตอน ผู้ศึกษาหวังว่าเอกสารวิชาการส่วนบุคคลฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาด้านยุทธศาสตร์ในอนาคตต่อไป

ธนกร ทังตุน
มิถุนายน ๒๕๕๖๓

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
สารบัญแผนภาพ	จ
บทที่ ๑ บทนำ	๖
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๖
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา	๘
๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา	๘
๑.๔ ระเบียบวิธีการศึกษา	๘
๑.๕ ข้อจำกัดของการศึกษา	๘
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๙
บทที่ ๒ การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ทางยุทธศาสตร์	๑๐
๒.๑ สภาวะแวดล้อมทั่วไป	๑๐
๒.๒ สภาวะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร	๑๗
๒.๓ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT ANALYSIS)	๑๙
บทที่ ๓ ยุทธศาสตร์ขององค์กร	๒๙
๓.๑ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END)	๒๘
๓.๒ ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS)	๓๐
๓.๓ มาตรการ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS)	๓๑
บทที่ ๔ ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์	๓๒
ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้	๓๒
บรรณานุกรม	๓๔
ประวัติย่อผู้วิจัย	๓๕

สารบัญตาราง

ตาราง ๑	แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๒
ตาราง ๒	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งขององค์กร	๒๓
ตาราง ๓	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนขององค์กร	๒๓
ตาราง ๔	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสขององค์กร	๒๔
ตาราง ๕	ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นภัยคุกคามขององค์กร	๒๕
ตาราง ๖	ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ - ๕ มาจัดทำวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และ กลยุทธ์	๓๐
ตาราง ๗	แสดงมาตรการ/แผนงาน/โครงการ ระยะ ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)	๓๑
ตาราง ๘	ตัวอย่างแผนงานและโครงการ เป้าหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕	๓๒

สารบัญแนภาพ

ภาพ ๑	แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๗
ภาพ ๒	แสดงข้อเสนอทางยุทธศาสตร์ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๒๙

บทที่ ๑ บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการมีประชากรเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับเศรษฐกิจของโลกมีการขยายตัวและการเพิ่มขึ้นของภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากร พลังงาน และน้ำเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมการบริโภคแบบฟุ่มเฟือยหรือการบริโภคแบบเกินความจำเป็น อาทิเช่น ความต้องการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลเพื่อเป็นเชื้อเพลิงพลังงานในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการในภาคอุตสาหกรรม การเดินทาง และการขนส่ง ซึ่งมีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเข้าสู่ชั้นบรรยากาศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการดูดซับความร้อนและปลดปล่อยความร้อนกลับมายังผิวโลก ส่งผลให้อุณหภูมิพื้นผิวโลกเพิ่มมากขึ้น แม้จะมีความตกลงปารีส (PARIS AGREEMENT) ความตกลงตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ยูเอ็นเอฟซีซีซี) กำหนดมาตรการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประเทศต่างๆ ได้กำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อรักษาการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิของพื้นผิวโลก เฉลี่ยให้ต่ำกว่า ๒ องศาเซลเซียส แต่ประเทศต่างๆ ไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง ผลที่จะตามมาคือส่งอุณหภูมิของโลกสูงขึ้น ส่งผลให้ฤดูกาลเปลี่ยนแปลง น้ำแข็งขั้วโลกละลาย ปริมาณน้ำทะเลสูงขึ้นส่งผลให้พื้นที่ชายฝั่งจมลงไปในทะเล เกิดฝนแล้งหรือน้ำท่วมรุนแรงขึ้น พายุทวีความรุนแรงและจำนวนเพิ่มมากขึ้น พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย การระบาดของโรคและแมลง เกิดการแย่งชิงทรัพยากร ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของสิ่งมีชีวิตทุกชนิดบนโลก

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของไทย ส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งที่ยาวนานขึ้น เกิดปัญหาไฟป่า ส่งผลกระทบต่อผลิตผลทางการเกษตร ความรุนแรงของภัยธรรมชาติ ระดับน้ำทะเลสูงขึ้น โรคอุบัติใหม่เกิดการเจ็บป่วยของประชาชน ตามสถิติจากกรมอุตุนิยมวิทยาอุณหภูมิเฉลี่ยประจำปีของประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นประมาณ ๑ องศา เทียบจากข้อมูลจากปี พ.ศ. ๒๕๒๔ - ๒๕๕๑ และแนวโน้มอุณหภูมิในประเทศไทยอาจจะสูงขึ้น ๑.๒ - ๑.๙ องศาเซลเซียสในปี พ.ศ. ๒๕๙๓ และจำนวนวันที่ฝนตกและปริมาณน้ำฝนลดลงอย่างเห็นได้ชัดเมื่อเทียบกับ ๑๕ ปีที่ผ่านมา จากข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากที่สุดประเทศหนึ่ง

Intergovernmental panel of climate change (IPCC) เป็นองค์กรที่ถูกตั้งขึ้นของกรสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme, UNEP) และองค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization, WMO) เพื่อให้ภาพทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจน ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อโลก ต่อสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจ และสังคมให้ความหมายกับภาคเกษตร ป่าไม้ และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ว่าเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องและจัดการโดยมนุษย์ก่อให้เกิดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในส่วนที่สำคัญคือต้นไม้ดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ผ่านกระบวนการสังเคราะห์แสงและหายใจ ของพืช กิจกรรมทางการเกษตร

ของประเทศไทย มีผลกระทบต่อพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยมีการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่า การสร้างแหล่งชลประทาน การผลิตและการเก็บเกี่ยวผลผลิต การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยและของโลก

ปัญหาการลดลงของทรัพยากรป่าไม้ของประเทศไทย โดยประเทศไทยมีพื้นที่ประมาณ ๓๒๓.๕๓ ล้านไร่ (กรมการปกครอง, ๒๕๕๖) มีพื้นที่ป่าไม้คงเหลือในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ พื้นที่ ๑๐๒,๔๘๘,๓๐๒.๑๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๖๘ ของพื้นที่ประเทศไทย (กรมป่าไม้, ๒๕๖๑) จากข้อมูลสถิติป่าไม้พื้นที่ป่าไม้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ถึง ๒๕๖๑ ในช่วงระยะเวลา ๔๕ ปี พื้นที่ป่าไม้ลดลงถึง ๓๖,๐๗๘,๕๗๒.๘๑ ไร่ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ได้จัดทำขึ้นตามกรอบยุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ซึ่งเป็นแผนหลักในการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ได้กำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าที่ควรมีเท่ากับร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศไทยหรือประมาณ ๑๒๘.๓ ล้านไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ร้อยละ ๒๕ และป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ ๑๕ ดังนั้นพื้นที่ป่าในปัจจุบันของไทยยังมีค่าน้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนดประมาณ ๒๕.๘๑ ล้านไร่หรือคิดเป็น ร้อยละ ๗.๘๘ ของพื้นที่ประเทศไทย

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ และพระราชกฤษฎีกาโอนกิจการบริหารและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยมีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบ เฝ้าระวังทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การสำรวจข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติทุกชนิดที่มีอยู่ในประเทศ ตลอดจนตรวจตรา ควบคุม ดูแล และปราบปรามการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารอุทยานและภารกิจการบิน ได้จัดตั้ง กองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ มีหน้าที่ปฏิบัติงานด้านการบิน และสื่อสารเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปฏิบัติการบินในการปฏิบัติการบินลาดตระเวน เฝ้าระวัง ป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและไฟป่า

สถานการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่า ๑๗๑.๐๘ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๓ ของพื้นที่ประเทศไทย ประเทศไทยจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑ เป็นต้นมา มีการพัฒนาในทุกมิติ แต่ขาดการวางระยะยาวในการฟื้นฟูการใช้ และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งยังขาดความชัดเจนในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว พื้นที่ป่าในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าทั้งหมด ๑๓๘,๕๖๖,๘๗๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๒๑ ของประเทศไทย โดยมีสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ประเทศไทยมีพื้นที่ป่า ๑๐๒,๔๘๘,๓๐๒.๑๙ ไร่ หรือร้อยละ ๓๑.๕๘ ของพื้นที่ประเทศไทย การลดลงของพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความหลากหลายของพรรณพืชและสัตว์ โดยบางชนิดสูญพันธุ์ และบางชนิดเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์มากยิ่งขึ้น

จากสถานการณ์ด้านทรัพยากรป่าไม้ของไทย ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และแผนที่เกี่ยวข้อง กองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ข้างต้นจึงต้องทำการศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องและมีผลกระทบต่อการทำงาน เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติราชการกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา

๑. เพื่อวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมที่มีผลกระทบกับการดำเนินงานของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก โอกาสและภัยคุกคาม โดยใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis

๒. เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติราชการของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้ TOWS Matrix

๓. เพื่อให้ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๑.๓ ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตการศึกษาเป็นการทบทวนแผนปฏิบัติราชการ ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ โดยมีระยะเวลาในการศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - มิถุนายน ๒๕๖๓

๑.๔ ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาเพื่อจัดทำรายงานฉบับนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ดำเนินการดังนี้

๑. การศึกษาเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง จากยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ แผนแม่บทต่างๆที่เกี่ยวข้อง แผนปฏิบัติราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในระดับโลก ระดับภูมิภาคและระดับประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวคิดและข้อเสนอแนะในการจัดแผนปฏิบัติราชการกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. เครื่องมือในการศึกษา คือ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (SWOT Analysis) เพื่อลำดับความสำคัญของปัจจัย นำไปสู่การวิเคราะห์และสังเคราะห์กำหนดกลยุทธ์

๑.๕ ข้อยกเว้นของการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อจัดทำรายงานฉบับนี้มีระยะเวลาที่กำจัดการศึกษาค้นคว้าหรือทบทวนเอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นไปอย่างจำกัด และเป็นเอกสารรายงานส่วนบุคคลซึ่งเป็นวิจารณ์ญาณของผู้ศึกษาในการศึกษา วิเคราะห์และเสนอแนะตามความคิดเห็นโดยยังขาดประสบการณ์ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมและฝึกปฏิบัติให้มีความชำนาญเพิ่มมากขึ้น

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบถึงสภาวะแวดล้อมที่มีปัจจัยในการปฏิบัติงานของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. เป็นแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องและสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี
๓. ผู้ศึกษาสามารถให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะผู้บริหารในการคิดเชิงยุทธศาสตร์

บทที่ ๒

การตรวจสอบสถานะแวดล้อมและการวิเคราะห์ ทางยุทธศาสตร์

๒.๑ สถานะแวดล้อมทั่วไป

๒.๑.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลสถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแผนปฏิรูปประเทศได้มีการกล่าวถึงทรัพยากรธรรมชาติที่ลดน้อยและเสื่อมโทรมลง เนื่องจากการใช้ประโยชน์เกินกว่าศักยภาพในการฟื้นตัวของระบบนิเวศ ส่งผลคุกคามต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทรัพยากรทางทะเลลดลงจากการทำประมงที่ผิดกฎหมายและการจับสัตว์น้ำเกินศักยภาพที่ทำลายวัฏจักรการฟื้นตัวของธรรมชาติ การเข้าถึงและการจัดสรรการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติยังไม่เป็นธรรมก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ทั้งที่ดิน ป่าไม้ น้ำ ทรัพยากรชายฝั่งทะเล และทรัพยากรแร่ ยังไม่ได้ถูกกระจายหรือจัดสรรให้แก่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม มีความเสี่ยงในการขาดแคลนน้ำในอนาคต ในขณะที่การบริหารจัดการขาดประสิทธิภาพ ปัญหามลพิษส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน และต้นทุนทางเศรษฐกิจ รูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ไม่ยั่งยืน โดยมีการใช้ทรัพยากรและปล่อยมลพิษและของเสียเกินกว่าศักยภาพในการรองรับของระบบนิเวศ การเจริญเติบโตของภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ การขยายตัวของเมืองในภาคต่างๆ ของประเทศเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นไม่สามารถรองรับการขยายตัวของเมืองได้อย่างเพียงพอ โดยมีรายละเอียดรายทรัพยากรดังนี้

๑) ทรัพยากรทางบก

๑.๑) ทรัพยากรดินและการใช้ที่ดิน ประเทศไทยมีที่ดินทั้งหมด ๕๑๓,๑๑๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ๓๒๐.๖๙ ล้านไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่เกษตรกรรมมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามอย่างชัดเจน ดังจะเห็นได้ว่า พื้นที่ป่าไม้มีแนวโน้มลดลง ในขณะที่ พื้นที่เกษตรกรรม ปัญหาด้านทรัพยากรดินและที่ดินไว้ ๒ ประการที่สำคัญ ได้แก่ ๑) คุณภาพดินเสื่อมโทรม เป็นดินที่มีคุณภาพไม่เหมาะกับการเกษตร เช่น ดินเค็ม ดินเปรี้ยว ดินทรายจัด ดินตื้น ดินพรุ รวมทั้งดินที่มีปัญหาการชะล้างพังทลาย ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ดินเสื่อมโทรมเกิดจากการใช้ที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะของที่ดิน หรือการใช้ที่ดินผิดประเภท รวมทั้งมีการใช้ประโยชน์ติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ขาดการบำรุงรักษาสภาพดิน ขาดการอนุรักษ์ดินและน้ำ นอกจากนี้ยังเกิดจากความเสื่อมโทรมตามธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ๒) ความเหลื่อมล้ำในด้านการถือครองที่ดิน ข้อมูลการถือครองที่ดินพบว่า การถือครองที่ดินมีการกระจุกตัวอยู่ในกลุ่มคนบางกลุ่ม ซึ่งกลุ่มผู้ถือครองที่ดินร้อยละ ๒๐ ที่มีการถือครองที่ดินมากที่สุด มีสัดส่วนการถือครองที่ดินสูงถึงเกือบร้อยละ ๘๐ ของพื้นที่ทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มผู้ถือครองที่ดินน้อยที่สุด ร้อยละ ๒๐ มีสัดส่วนการถือครองที่ดินเพียงร้อยละ ๐.๓ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๕๗) และจากข้อมูล

จากการจดทะเบียนคนจนของกระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ พบว่า มีประชาชนมาลงทะเบียน เพื่อต้องการความช่วยเหลือเรื่องที่ดิน ทำกินประมาณ ๔ ล้านราย แบ่งเป็นผู้ที่ไร้ที่ดินทำกิน โดยสิ้นเชิง ๑.๓๐ ล้านราย มีที่ดินทำกินอยู่บ้างแต่ไม่พอทำกิน ๑.๖๕ ล้านราย ขอใช้ที่ดินรัฐ และต้องการถือครองที่ดินรัฐประมาณ ๔ แสนกว่าราย (๑.๒) ทรัพยากรแร่ ปัจจุบันบทบาทของทรัพยากรแร่ที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงจากในอดีต จากการผลิตทรัพยากรแร่เพื่อการส่งออกจำหน่ายต่างประเทศมาเป็นผลิตเพื่อป้อนอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยเฉพาะแร่รัตนชาติในอุตสาหกรรมก่อสร้างและเชื้อเพลิง รวมทั้งแร่ที่ใช้เป็นปุ๋ย ดังจะเห็นได้จากสัดส่วนมูลค่าแร่อุตสาหกรรมที่เป็นรัตนชาติป้อนอุตสาหกรรมภายในประเทศสูงกว่าแร่โลหะที่ผลิตเพื่อส่งออกเป็นหลัก จากข้อมูลในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ การสำรวจทรัพยากรแร่ของประเทศไทย พบแร่ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๙๖,๗๓๐ ตารางกิโลเมตร (๖๐ ล้านไร่) หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของประเทศ ปริมาณทรัพยากรแร่ทั้งประเทศไทยมีประมาณ ๑๙ ล้านล้านตัน ประเมินมูลค่าได้นับหมื่นล้านล้านบาท ปัจจุบันมีเหมืองที่เปิดดำเนินการประมาณ ๕๖๙ แห่ง มีประทานบัตรที่ยังไม่สิ้นอายุประมาณ ๑,๐๕๐ แปลง พื้นที่ประทานบัตรรวมทั้งสิ้นประมาณ ๒๐๑,๔๓๙ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๐.๒ ของพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ มีการผลิตแร่ประมาณ ๔๐ ชนิด มูลค่าผลผลิตแร่ในช่วง ๕ ปี ที่ผ่านมาประมาณ ๖๗,๘๔๐ ล้านบาทต่อปี ผลผลิตแร่ที่สำคัญของไทย ได้แก่ หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ถ่านหิน ลิกไนต์ ยิปซัม ตามลำดับ และสามารถสร้างมูลค่าผลผลิตมวลรวมของประเทศจากภาคอุตสาหกรรมต่อเนื่องทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ หลายแสนล้านบาทต่อปี สำหรับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า กิจกรรมเหมืองแร่ยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปการปนเปื้อนในธรรมชาติและผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ดังจะเห็นได้จากจำนวนเรื่องร้องเรียนที่เพิ่มขึ้น ดังนั้น การปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการ เหมืองแร่ที่ให้ความสำคัญกับการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน รวมทั้งการกระจายผลประโยชน์จากการทำเหมืองแร่ไปยังประชาชนในพื้นที่จึงเป็นสิ่งที่มีรัฐบาลควรให้ความสำคัญในอนาคต นอกจากนี้ฐานข้อมูลเขตทรัพยากรแร่เพื่อการบริหารจัดการในปัจจุบันยังไม่มีประสิทธิภาพ พื้นที่บางแห่งยังเกิดผลกระทบจากกิจกรรมเหมืองแร่ทั้งทางสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน

๑.๓) ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า จากข้อมูลสถิติ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ประเทศไทยมีพื้นที่ที่ยังคงมีสภาพป่าไม้ประมาณ ๑๐๒.๑๗ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๘ ของพื้นที่ประเทศ (กรมป่าไม้, ๒๕๖๐) ในขณะที่กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) นโยบายป่าไม้แห่งชาติ (เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๘) และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กำหนดเป้าหมายให้มีพื้นที่ป่าไม้ในประเทศทั้งป่าเพื่อการอนุรักษ์และป่าเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องเพิ่มพื้นที่ป่าไม้อีกไม่น้อยกว่า ๒๗.๒๔ ล้านไร่ ที่ผ่านมาทรัพยากรป่าไม้ของชาติถูกทำลายอย่างหนัก โดยในช่วง ๔๔ ปีที่ผ่านมาพื้นที่ป่าไม้ลดลงประมาณ ๓๖.๓๙ ล้านไร่ หรือเฉลี่ยปีละประมาณ ๘๒๗,๐๙๓ ไร่ แม้ว่ารัฐบาลปัจจุบัน ได้พยายามหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้อย่างจริงจัง และเกิดผลสัมฤทธิ์มากกว่าช่วงที่ผ่านมาแต่ก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ได้อย่างเด็ดขาดมีประชาชนครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐ โดยไม่ได้รับอนุญาตมากกว่า ๑๕ ล้านไร่ รวมทั้งประเทศไทยจะต้องเร่งแก้ปัญหาล่าช้าของป่าเสื่อมโทรมและภูเขาหัวโล้น

มากกว่า ๒๐ ล้านไร่ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญ สัดส่วนของจำนวนสัตว์ป่าและพื้นที่อาศัยไม่เหมาะสม เกิดปัญหาความขัดแย้งคนกับสัตว์ป่าอย่างรุนแรงในหลายพื้นที่ นอกจากนี้ กฎหมายที่เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการป่าไม้ ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และการบังคับใช้กฎหมายยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ

๒) ทรัพยากรน้ำ

ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตภูมิอากาศร้อนชื้นมีฝนตกชุก ทำให้มีปริมาณน้ำจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาอุทกภัยที่สร้างความเดือดร้อนต่อชีวิตและทรัพย์สินอยู่บ่อยครั้ง แต่ถึงแม้จะมีปริมาณ เป็นจำนวนมากแต่กลับยังคงประสบกับปัญหาภัยแล้งอยู่บ่อยครั้งด้วยเช่นกัน อันเนื่องมาจากการบริหารจัดการน้ำยังขาดประสิทธิภาพที่ดีเพียงพอ ทั้งในด้านการบริหารโครงการขนาดใหญ่ การบูรณาการเชิงพื้นที่ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี อีกทั้งความต้องการใช้น้ำของประเทศกลับมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลปริมาณน้ำฝนที่ตกทั่วประเทศ ประมาณ ๗๕๔,๗๒๐ ล้านลูกบาศก์เมตร แต่สามารถเก็บกักได้เพียง ๔๒,๖๒๐ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นร้อยละ ๕.๖ ในส่วนของอุปสงค์น้ำประเทศไทยมีความต้องการใช้น้ำทั้งประเทศ มีอยู่ประมาณปีละ ๑๕๑,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร โดยเฉพาะภาคการเกษตร ที่มีสัดส่วนความต้องการใช้น้ำสูงถึงร้อยละ ๗๕ ของความต้องการใช้น้ำทั้งหมด ซึ่งประเทศไทยมีพื้นที่เกษตรกรรมเพียง ๓๐ ล้านไร่เท่านั้นที่อยู่ในเขตชลประทาน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด ๑๕๕ ล้านไร่ อย่างไรก็ตาม ปริมาณการใช้น้ำดังกล่าวข้างต้นเป็นปริมาณน้ำที่ใช้โดยตรงเท่านั้น หากพิจารณาการใช้น้ำตลอดห่วงโซ่การผลิตสินค้าเกษตรพบว่า ประเทศไทยมีร่องรอยการใช้น้ำต่อหัว (Water Footprint) ๒,๒๒๓ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อคนต่อปี ถือว่าสูงเป็นอันดับ ๕ ของโลก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยร่องรอยการใช้น้ำทั่วโลกเท่ากับ ๑,๒๔๐ ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ซึ่งทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาภัยแล้งซ้ำซากเป็นประจำ

๓) ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย ซึ่งเป็นแหล่งอาหาร แหล่งพลังงาน แหล่งท่องเที่ยว และเส้นทางคมนาคมขนส่งที่สำคัญของชาติ ที่ได้สร้างมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ ๒๔ ล้านล้านบาท กำลังประสบปัญหาในเรื่องการบริหารจัดการที่ด้อยประสิทธิภาพและประสิทธิผล ก่อให้เกิดความไม่สมดุลและความขัดแย้งในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรฯ จำนวนมากถูกทำลายและมีสภาพเสื่อมโทรมทั้งยังเกิดมลพิษทางทะเล ซึ่งหากไม่เร่งดำเนินการปฏิรูปย่อมนำไปสู่ความเสียหายและส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างรุนแรง แม้ว่าที่ผ่านมาปริมาณการจับสัตว์น้ำเค็มจากธรรมชาติเพิ่มขึ้นแต่การเพาะเลี้ยงชายฝั่งมีปริมาณลดลง พื้นที่ป่าชายเลนมีเพิ่มขึ้นส่วนปะการังและหญ้าทะเลพบว่ามีสภาพเสื่อมโทรมโดยเฉพาะบริเวณแหล่งท่องเที่ยว แนวปะการังเสื่อมโทรมมากขึ้น และพบปะการังฟอกขาวทั้งในอ่าวไทยและอันดามันในช่วงฤดูร้อน รวมทั้งพบจำนวนสัตว์ทะเลหายากเกยตื้นเพิ่มขึ้น ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยมีสาเหตุสำคัญมาจากการสร้างสิ่งปลูกสร้างยื่นไปในทะเลซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนทิศทางการไหลของน้ำ นอกจากนี้แนวทางการป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลด้วยวิธีที่ไม่ถูกต้องยังส่งผลทำให้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเลรุนแรงมากยิ่งขึ้นและขยายบริเวณไปยังพื้นที่ข้างเคียง

๔) ความหลากหลายทางชีวภาพ

ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการใช้ประโยชน์เกินศักยภาพประกอบกับภาวะคุกคามจากกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ ก่อให้เกิดการสูญเสียแหล่งที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ (ค.ศ. ๒๐๑๖) ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้มีความหลากหลายทางชีวภาพ อยู่ในอันดับที่ ๑๘ ของโลก จากที่เคยอยู่ที่อันดับที่ ๑๖ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ (ค.ศ. ๒๐๐๔) จากข้อมูลการศึกษาวิจัยเรื่องความหลากหลายด้านชนิดพันธุ์ (species diversity) ในประเทศไทย พบว่า จุลินทรีย์มีไม่น้อยกว่า ๒๐๐,๐๐๐ ชนิด พืช (ที่มีท่อลำเลียง + ที่ไม่มีท่อลำเลียง) มีไม่น้อยกว่า ๑๔,๐๐๐ ชนิด หรือคิดเป็นร้อยละ ๔ ของพืชที่จำแนกชนิดได้แล้วทั่วโลก สัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลังมีไม่น้อยกว่า ๘๐,๐๐๐ ชนิด หรือคิดเห็นร้อยละ ๖ ของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังทั่วโลก สัตว์มีกระดูกสันหลังมีไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ ชนิด หรือคิดเป็นร้อยละ ๘ ของสัตว์มีกระดูกสันหลังทั่วโลก ปลาไม่น้อยกว่า ๒,๐๐๐ ชนิด หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๐ ของปลาที่จำแนกแล้วในโลก จากการประมาณการรายได้ของผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างไม่เป็นทางการใน ๗๐,๐๐๐ - ๘๐,๐๐๐ หมู่บ้านทั่วประเทศ มีมูลค่ารวม ๗๕,๐๐๐ - ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาทต่อปี

๕) สิ่งแวดล้อม

คุณภาพอากาศมีแนวโน้มดีขึ้น ยกเว้นบางพื้นที่ที่มีค่าเกินมาตรฐาน ได้แก่ ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน และระดับโอโซนในจังหวัดที่มีการจราจรหนาแน่น โรงงานอุตสาหกรรม และ ปัญหาหมอกควัน เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ลำปาง ระยอง และสระบุรี มีแนวโน้มแย่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนในพื้นที่ ระดับเสี่ยงพบว่าในบริเวณพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ยกเว้นบริเวณริมถนนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีการจราจรหนาแน่น คุณภาพน้ำผิวดิน ในช่วง ๒๕๕๕-๒๕๕๘ มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลง ระบบบำบัดน้ำเสียที่มีอยู่เพียง ๑๐๐ แห่ง บำบัดน้ำเสียชุมชนได้เพียงร้อยละ ๔๖ (๒.๗ ล้านลูกบาศก์เมตร) ของปริมาณน้ำเสียชุมชน (๕.๘๗ ล้านลูกบาศก์เมตร) คุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ แต่หลายพื้นที่ในฝั่งอ่าวไทยเปลี่ยนแปลงจากระดับพอใช้เป็นเสื่อมโทรม อาทิ บริเวณปากแม่น้ำบางปะกง และฝั่งทะเลอันดามัน ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว คุณภาพน้ำเปลี่ยนแปลงจากระดับดีมากเป็นระดับดีและพอใช้ เช่น หาดไม้ขาว จังหวัดภูเก็ต และหาดบางเบน จังหวัดระนอง เป็นต้น คุณภาพน้ำบาดาลในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำบาดาลเพื่อการบริโภค ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจ การกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างดีขึ้น เนื่องจากการปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะที่มีอยู่เดิมให้สามารถกำจัดขยะได้ดีขึ้น และปริมาณขยะที่นำไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์ขยะรีไซเคิลจากครัวเรือนและร้านรับซื้อของเก่าในปี ๒๕๕๘ ปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้น ๒๖.๘๕ ล้านตัน (๗๓,๕๖๐ ตันต่อวัน) ๘.๓๔ ล้านตัน ถูกกำจัดอย่างถูกวิธี (ร้อยละ ๓๑) ๔.๙๔ ล้านตัน (ร้อยละ ๑๘) ถูกนำไปใช้ใหม่ ที่เหลือตกค้างในชุมชนหรือกำจัดแบบไม่ถูกต้อง เช่น เผาหรือเทกอง ขยะกล่องโฟม เกิดขึ้นไม่ต่ำกว่า ๑๓๘ ล้านกล่องต่อวัน ขยะถุงพลาสติกประมาณ ๕,๓๐๐ ตันต่อวัน ทั้งหมดใช้เวลาย่อยสลายหลายร้อยปี ส่วนของเสียอันตราย โดยเฉพาะซากเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีปริมาณเพิ่มขึ้น และมีการทิ้งปะปนกับขยะชุมชน ของเสียจากอุตสาหกรรมส่วนหนึ่งสามารถจัดการได้ บางส่วนสามารถแปรรูปไปเป็นพลังงาน สำหรับมูลฝอยติดเชื้อมีปริมาณเพิ่มขึ้น แต่ได้รับการจัดการ

อย่างถูกต้องด้วยเตาเผาของโรงพยาบาลรัฐและเอกชน ขยะอันตราย (ซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้า แบตเตอรี่ หลอดไฟ) ประมาณ ๕.๙ แสนตัน ถูกส่งไปกำจัดอย่างถูกต้องได้แค่ ๒๐๐ ตัน ต่อปี ภาคอุตสาหกรรมอันตรายมีประมาณ ๒.๘ ล้านตันต่อปี แต่เข้าสู่ระบบจัดการแค่ ๐.๙๗ ล้านตัน บางส่วนถูกลักลอบทิ้งปะปนกับขยะทั่วไป สารอันตราย การนำเข้าสารเคมีภาคอุตสาหกรรม และสารเคมีทางการเกษตร มีปริมาณเพิ่มขึ้น เช่น สารกำจัดวัชพืชเป็นต้น ปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยนำเข้าสารเคมีจากต่างประเทศจำนวน ๗.๓๘ ล้านตัน ลดลงจากปี ๒๕๕๘ จำนวน ๑.๑๗ ล้านตัน ซึ่งถูกนำมาใช้ทั้งในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และสาธารณสุข เมื่อพิจารณาเฉพาะสารอันตรายทางการเกษตรที่นำเข้า ๑๐ อันดับแรก พบว่านำเข้า ๐.๑๖ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ จำนวน ๐.๐๑๒ ล้านตัน (ร้อยละ ๘) เช่นเดียวกับวัตถุอันตรายภาคอุตสาหกรรมที่นำเข้าสูงสุด ๑๐ อันดับแรก พบว่านำเข้า ๓.๖๔ ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๘ จำนวน ๐.๖๖ ล้านตัน (ร้อยละ ๒๒) บ่งชี้ให้เห็นว่า การใช้สารเคมีในประเทศยังคงเพิ่มมากขึ้นและบางครั้งเป็นการใช้ที่เกินความจำเป็น

๖) ระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นปฏิรูปที่เชื่อมโยง สัมพันธ์และมีผลเสริมต่อการปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแต่ละเรื่อง ที่ผ่านมามีการดำเนินการปฏิรูปในบางเรื่องและยังมีประเด็นปฏิรูปสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ อาทิ เครื่องมือบริหารจัดการที่มีอยู่ คือ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA และ EHIA) ซึ่งมีปัญหาและข้อจำกัดในหลายด้านทำให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งในหลายกรณี เครื่องมือด้านการบริหารจัดการอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ การจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่าง ๆ การจัดทำผังเมืองรวมและผังเมืองเฉพาะ การประกาศกำหนดเขตควบคุมมลพิษ เขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เครื่องมือเหล่านี้มีข้อจำกัดและจุดอ่อนในเชิงการปฏิบัติและการบังคับใช้ นอกจากการปฏิรูปเครื่องมือที่มีอยู่เดิมต้องมีการพัฒนาเครื่องมือบริหารจัดการใหม่ คือ การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนายั่งยืน (Strategic Environmental Assessment : SEA) เพื่อช่วยในการกำหนดนโยบาย แผนงาน และการพัฒนาในระดับพื้นที่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านโครงสร้างองค์กร : จำเป็นต้องมีการปฏิรูปให้เกิดความชัดเจนของความสัมพันธ์เชิงอำนาจและระบบการประสานเชื่อมโยงระหว่างคณะกรรมการชุดต่าง ๆ เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพของนโยบายด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และระหว่างนโยบายการพัฒนาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง ด้านวิธปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐ : เพื่อให้สามารถประสานทำงานอย่างบูรณาการข้ามกรมข้ามกระทรวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามหลักการ “ธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม” รวมทั้งดำเนินงานบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) ด้านระบบงบประมาณและแผน : หน่วยงานภาครัฐมีการจัดทำแผนแม่บทด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อให้เกิดการประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ แต่ระบบงบประมาณยังเป็นการจัดทำและของงบประมาณโดยกรมและกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เป็นข้อจำกัดในการขับเคลื่อนแผนแม่บทไปสู่การปฏิบัติอย่างบูรณาการและมีประสิทธิภาพ ด้านระบบกฎหมาย : ส่วนใหญ่เป็นกฎหมายที่ประกาศใช้มากกว่า ๓๐ - ๕๐ ปี จำเป็นต้องปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและให้เท่าทันรองรับกับความเปลี่ยนแปลงของบริบททางสังคม เศรษฐกิจ

และระดับความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก รวมทั้งการพัฒนา
กฎหมายใหม่ เพื่อรองรับการปฏิรูปและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

๒.๑.๒ กฎหมาย ยุทธศาสตร์ชาติ แผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ด้านการสร้างการเติบโต
บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิต
ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนา
ที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและความเป็นหุ้นส่วนความ
ร่วมมือระหว่างกันทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกล
ยุทธ์และแผนงานและการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่า
ที่จะเป็นไปได้ โดยเป็นการดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ
สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืน
เพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (๑) พื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (๒)
สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมได้รับการฟื้นฟู (๓) การเติบโตที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม และ (๔) ปริมาณก๊าซเรือนกระจก มูลค่าเศรษฐกิจฐานชีวภาพ โดยประเด็นยุทธศาสตร์
ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ๖ ประเด็น ได้แก่

๑. สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว โดย (๑) เพิ่มมูลค่า
ของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน
(๒) อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด (๓) อนุรักษ์และฟื้นฟู
แม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ (๔) รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม และ (๕) ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

๒. สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล โดย (๑) เพิ่มมูลค่า
ของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล (๒) ปรับปรุง ฟื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเล
และชายฝั่งทั้งระบบ (๓) ฟื้นฟูชายฝั่งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้ง
ระบบและมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม และ (๔) พัฒนาและเพิ่มสัดส่วน
กิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๓. สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ
โดย (๑) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (๒) มีการปรับตัวเพื่อลดความเสี่ยงและเสียหาย
จากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ยุทธศาสตร์ชาติ
ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๓) มุ่งเป้าสู่การลงทุนที่เป็นมิตร
ต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐและภาคเอกชน และ (๔) พัฒนาและสร้าง
ระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

๔. พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความ
เป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดย (๑) จัดทำแผนผังภูมินิเวศเพื่อการพัฒนาเมือง ชนบท
พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมรวมถึงพื้นที่อนุรักษ์ตามศักยภาพ และความเหมาะสมทางภูมินิเวศ
อย่างเป็นเอกภาพ (๒) พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน (๓) จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

และสารเคมีในภาคเกษตรที่ระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล (๔) สงวนรักษา อนุรักษ์ ป่าไม้ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (๕) พัฒนาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเมืองและชุมชนรวมทั้งกลุ่มอาสาสมัครด้วยกลไกการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในท้องถิ่น และ (๖) เสริมสร้างระบบสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม และยกระดับความสามารถในการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

๕. พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดย (๑) พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ (๒) เพิ่มผลผลิตของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด รู้คุณค่า และสร้างมูลค่าเพิ่มจากการใช้น้ำให้ทัดเทียมกับระดับสากล (๓) พัฒนาความมั่นคงพลังงานของประเทศและส่งเสริมการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๔) เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน โดยลดความเข้มข้นของการใช้พลังงาน และ (๕) พัฒนาความมั่นคงด้านการเกษตรและอาหารของประเทศและชุมชนในมิติปริมาณ คุณภาพ ราคาและการเข้าถึงอาหาร

๖. ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ โดย (๑) ส่งเสริมคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย (๒) พัฒนาเครื่องมือ กลไก และระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม (๓) จัดโครงสร้างเชิงสถาบัน เพื่อจัดการประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ และ (๔) พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมบนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

๒) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าหมายที่ ๑ รักษา และฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชายเลน ลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ และจัดที่ดินทำกินให้ผู้อยากไร้โดยให้สิทธิร่วม

เป้าหมายที่ ๒ สร้างความมั่นคงด้านน้ำ และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินให้มีประสิทธิภาพ บริหารจัดการน้ำในระดับลุ่มน้ำให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการใช้น้ำทุกกิจกรรมกับปริมาณน้ำต้นทุน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ และลดจำนวนประชาชนที่ประสบปัญหาจากการขาดแคลนน้ำควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำทั้งภาคการผลิตและการบริโภค ป้องกันและลดความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง

เป้าหมายที่ ๓ สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของ ประชาชนและระบบนิเวศ โดยให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย ฟื้นฟูคุณภาพแหล่งน้ำสำคัญของประเทศ และแก้ไขปัญหาวิกฤตหมอกควัน

เป้าหมายที่ ๔ เพิ่มประสิทธิภาพการลดก๊าซเรือนกระจกและขีดความสามารถในการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีกลไกจัดการเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้านต่าง ๆ หรือในพื้นที่หรือสาขาที่มีความเสี่ยงจะได้รับผลกระทบสูง

เป้าหมายที่ ๕ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากสาธารณภัยลดลง

๒.๒ สถานะแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับองค์กร

กองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยกำหนดชื่อสำนักงานการบินอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาได้มีการปรับปรุงการแบ่งส่วนราชการ อำนาจและหน้าที่ของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นและเหมาะสมกับสภาพของงานที่เปลี่ยนแปลงไป จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็น กองการบิน ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๓๐ ก วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๖๐ กำหนดให้กองการบินเป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง มีอำนาจหน้าที่ ปฏิบัติงานด้านการบินและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมายโดยมีภารกิจหลักในการสนับสนุนการบินสำรวจตรวจตรา เฝ้าระวัง เพื่อป้องกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดยุทธศาสตร์ดังนี้

วิสัยทัศน์

เป็นองค์กรหลักด้านการบินป้องกัน ดูแล รักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พันธกิจ

๑. ปฏิบัติการบิน ป้องกัน คุ้มครอง เฝ้าระวัง อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
๒. บริหารจัดการทรัพยากรการบินอย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติภารกิจได้อย่างปลอดภัย
๓. สร้างกลไก และเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบินเพื่อรับรองภารกิจด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔. บูรณาการการใช้อากาศยาน พัฒนาระบบบริหารการใช้อากาศยาน และจัดการองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล
๕. ปรับปรุงพัฒนาการบิน ดำเนินการด้านนิรภัยให้เป็นไปตามมาตรฐาน

อำนาจหน้าที่

๑. ปฏิบัติงานด้านการบินและการสื่อสารเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๒. ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย

โครงสร้างและอำนาจหน้าที่กองการบิน

กองการบินเป็นหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลาง มีการบริหารภายใน ประกอบด้วย ๕ ส่วน ดังนี้

๑. ส่วนอำนวยการ
๒. ส่วนแผนงานและประเมินผล
๓. ส่วนปฏิบัติการบิน
๔. ส่วนสนามบินและสารสนเทศการบิน
๕. ส่วนนิรภัยการบิน

ทั้งนี้ยังมีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการบิน เพื่อประสานและบริหารการบินส่วนภูมิภาค จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ปฏิบัติการบินคลองหลวง ศูนย์ปฏิบัติการบินภาคกลาง ศูนย์ปฏิบัติการบินภาคเหนือ ศูนย์ปฏิบัติการบินภาคตะวันออกเฉียง และศูนย์ปฏิบัติการบินภาคใต้

ภารกิจกองการบิน

กองการบิน มีภารกิจหลักในการบินสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๑. การบินป้องกันการบุกรุก ทำลายทรัพยากรป่าไม้
๒. การบิน สนับสนุนภารกิจ ป้องกัน ควบคุม ดับไฟป่า
๓. การบินสนับสนุน ขนส่งลำเลียงกำลังพลและส่งเสบียง เข้าปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ทุรกันดาร
๔. การบินสนับสนุนการกู้ภัย เหตุฉุกเฉิน จากภัยธรรมชาติ
๕. การบินขนย้ายผู้ป่วย รวมทั้งการบินค้นหาผู้สูญหาย (เจ้าหน้าที่ นักท่องเที่ยว)

ที่ประสบเหตุในพื้นที่ทางธรรมชาติ

๖. การบินจัดทำภาพถ่าย จัดทำแผนที่ ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๗. การบินสนับสนุนภารกิจเร่งด่วนเพื่อการแก้ไขปัญหาเร่งด่วนแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๘. การบินการตรวจป้องกัน ปราบปราม ดูแลทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

๙. สนับสนุนภารกิจการบินพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ

สถานภาพอากาศยานในปัจจุบัน

กองการบินมีอากาศยานที่ประจำการทั้งอากาศยานปีกหมุนและอากาศยานปีกตรึง ดังนี้

๑. เฮลิคอปเตอร์ แบบ AS 350 บินได้จำนวน 4 ลำ อยู่ระหว่างการซ่อมใหญ่ ๒ ลำ รอทำการซ่อม ๒ ลำ

๒. เฮลิคอปเตอร์ แบบ EC ๑๓๕ จำนวน ๑ ลำ

๓. อากาศยานปีกตรึง แบบ Quest Kodiak ๑๐๐ จำนวน ๑ ลำ

การบินปฏิบัติงานตามแผนการใช้อากาศยานสามารถทำการบินที่เหมาะสม เฮลิคอปเตอร์ ปฏิบัติงานได้ ๓๕๐ ชั่วโมง/ลำ/ปีและเครื่องบินปีกตรึง ปฏิบัติงานได้ ๑๕๐ ชั่วโมง/ลำ/ปี

๒.๓ การวิเคราะห์สถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์

๒.๓.๑ การกำหนดกรอบแนวคิดทางยุทธศาสตร์ (Conceptual framework) โดยใช้พลังอำนาจแห่งชาติ (National power) ทั้ง ๖ ตามกรอบ STEEP M ประกอบด้วย ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเมือง และด้านการทหาร เป็นกรอบในการวิเคราะห์

๑. ด้านสังคม (Social) การเคลื่อนย้ายแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย ส่งผลให้มีการเข้ามาเป็นแรงงานในภาคการเกษตรทดแทนแรงงานไทย ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงเกษตรเพื่อยังชีพ เป็นเกษตรอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ส่งผลให้มีการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ป่าไม้อย่างต่อเนื่อง และสถานการณ์ไวรัส โควิด-๑๙ ส่งผลให้มีการปิดสถานประกอบการจำนวนมากส่งผลให้ประชาชนว่างงานบางส่วนเดินทางกลับภูมิลำเนาบางส่วนกลับไปทำการเกษตรจากข้อมูลพบว่าประชาชนไทยไม่ได้ครอบครองพื้นที่เพื่อประกอบอาชีพอาจส่งผลให้มีการเข้าไปใช้ทรัพยากรธรรมชาติและบุกรุกป่าเพื่อทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

๒. ด้านเทคโนโลยี (Technology) แนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วการดำเนินงานด้านการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ตั้งแต่การวางแผน ดำเนินงานและการติดตามประเมินผลส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นมีการจัดเก็บข้อมูลและจัดทำฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์และแสดงผลเพื่อเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีบางด้านส่งผลให้การทำลายทรัพยากรสามารถดำเนินการได้ง่ายและใช้เวลาลดลง มีเครื่องมือในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวที่ประหยัดแรงงานและระยะเวลา

๓. ด้านเศรษฐกิจ (Economic) จากสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงปีที่ผ่านมาที่มีการทำสงครามการค้าระหว่างสหรัฐอเมริกาและประเทศจีน ส่งผลให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัวลดลงประกอบกับสถานการณ์ไวรัสโคโรนา (COVID - ๑๙) ที่ส่งผลให้ปริมาณการส่งออกสินค้าของประเทศไทยลดลงและมีนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลง มีการปิดสถานประกอบการและปิดตัวของโรงงานส่งผลให้มีอัตราการว่างงานที่สูงขึ้น

๔. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental) ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกมีผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศของไทย โดยมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ความถี่และขนาดที่ใหญ่มีอาณาเขตกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น สร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น ปัญหาภัยแล้งที่ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำในการทำการเกษตร เกิดไฟป่าที่รุนแรงส่งผลให้เกิดปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กเกินมาตรฐานในพื้นที่ภาคเหนือ การเพิ่มการใช้ทรัพยากรธรรมชาติจากป่าทั้งในรูปแบบทางตรงและทางอ้อม มีการบุกรุกทำลายป่าเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากต้องการพื้นที่เพื่อทำการเกษตร

๕. ด้านการเมือง (Political) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี กำหนดกรอบในการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ แผนแม่บทด้านป่าไม้ และนโยบายของรัฐบาลให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖. ด้านการทหาร (Military) ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาป่าไม้จัดเป็นปัญหาด้านความมั่นคง กองทัพเข้าร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาลดผลกระทบให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีเอกภาพ ได้รับการสนับสนุนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามกรอบ (SWOT ANALYSIS) และใช้ การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Framework) ได้ดังนี้

๑. ยุทธศาสตร์ (Strategy) สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ จากกรอบยุทธศาสตร์ ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔) กำหนดเป้าหมายให้มีพื้นที่ป่าไม้ในประเทศทั้งป่า เพื่อการอนุรักษ์และป่าเพื่อ เศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ ในการดำเนินงานมีการสงวนคุ้มครอง พื้นที่และเพิ่ม พื้นที่ป่าให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยการดำเนินงาน ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการปฏิบัติการบินลาดตระเวน เพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่าและการกระทำความผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นจุดแข็งของหน่วยงาน

๒. โครงสร้าง (Structure) โครงสร้างของกองการบิน สำนักปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้งตั้งแต่การตั้งหน่วยงานส่งผลให้การพัฒนาที่ขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับมีบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะด้านที่ไม่สามารถสรรหาทดแทนได้แบบเร่งด่วนเนื่องจาก ต้องผ่านการปฏิบัติงานให้มีประสบการณ์ จึงสามารถปฏิบัติงานได้อย่าง มีประสิทธิภาพ เช่น นักบิน และช่างเครื่องบิน ประกอบกับตำแหน่งช่างต้นเป็นตำแหน่งลูกจ้างประจำ เมื่อมีการเกษียณอายุราชการก็จะถูกยุบเลิกตำแหน่งส่งผลให้มีอัตราเจ้าหน้าที่ลดลง จึงวิเคราะห์ ว่าเป็นจุดอ่อนของหน่วยงาน

๓. ระบบองค์กร (System) การปฏิบัติงานของหน่วยงานเป็นไปตามระเบียบของทางราชการ กำหนด ในบางภารกิจที่ต้องการความรวดเร็วอาจไม่สามารถตอบสนองภารกิจได้ การปฏิบัติงาน มีสายการบังคับบัญชาที่ชัดเจน เป็นจุดแข็งของหน่วยงาน

๔. ทักษะของบุคลากร (Skill) บุคลากรของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักบินและช่างเครื่องบินมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการบิน ลาดตระเวนตรวจป่า ส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ภายในองค์กรเพื่อให้บุคลากรรุ่นใหม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๕. คุณค่าร่วมในองค์กร (Shared Value) เจ้าหน้าที่ในองค์กรยังขาดเป้าหมายร่วมในการ ปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานขาดเอกภาพส่งผลให้การขับเคลื่อนการปฏิบัติงานเป็นไปค่อนข้างลำบาก

๖. บุคลากร (Staff) บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถแต่ขาดแรงจูงใจ ทศนคติและความทุ่มเท ในการปฏิบัติงาน นักบินและช่างเครื่องบินเข้าสู่สังคมสูงวัยต้องมีการจัดทำแผนด้านบุคลากรทดแทน ระดับผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนควรบุคลากรรุ่นใหม่เข้ามาทดแทนมีการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ

๗. รูปแบบการนำองค์กร (Style) การปฏิบัติงานมีใช้งบประมาณจำนวนมากในการดำเนินงาน และการซ่อมบำรุงรักษาอากาศยาน มีมุมมองว่ามีการคอร์รัปชันต้องมีการชี้แจงและตรวจสอบอยู่เสมอ

การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (C - PEST)

๑. ผู้รับบริการ (Customer) ผู้รับบริการของกองการบิน คือ หน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติการคุ้มครอง ป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วยกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีการปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ในช่วงปี ๒๕๖๐ เป็นต้นมามีอัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงปีก่อนที่ผ่านมารวมทั้งประชาชนตื่นตัวและให้ความสำคัญกับปัญหาทรัพยากรป่าไม้

๒. ด้านการเมือง (Politics) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี กำหนดกรอบในการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ แผนแม่บทด้านป่าไม้และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับทรัพยากรป่าไม้ สนับสนุนการดำเนินงานของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓. สภาพแวดล้อม/สภาพเศรษฐกิจ (Environment, Economic) ด้านลบจากสภาพเศรษฐกิจที่ประสบปัญหาตกต่ำในปัจจุบันและสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรง (COVID - ๑๙) ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานกลับภูมิลำเนา ส่งผลให้มีการไปพึ่งพิงทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น ด้านบวกจากสภาพแวดล้อมที่ปัจจุบันมีอยู่จำนวนจำกัดส่งผลให้ประชาชนมีความตระหนักในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น การทำเกษตรพันธสัญญาของเกษตรกรกับเอกชนทั้งภายในและต่างประเทศมีการใช้ทรัพยากรที่เพิ่มมากขึ้นบางส่วนมีการบุกรุกทำลายป่า

๔. สภาพสังคม (Society) ปัญหาการเริ่มเข้าสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยและการเคลื่อนย้ายแรงงานของประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานในประเทศไทย การเข้ามาเป็นแรงงานบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำการเกษตร

๕. เทคโนโลยี (Technology) ด้านบวกการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานส่งผลให้ปฏิบัติงานได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ส่วนผลด้านลบคือผู้กระทำความผิดเมื่อนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ก็จะทำให้สามารถการกระทำผิดได้สะดวก รวดเร็วและมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นได้

ตารางที่ ๑ แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ของกองการบิน สำนักงาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โอกาส (Opportunity)	ภัยคุกคาม (Threats)
<p>๑. มีหน่วยงานร่วมบูรณาการการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น</p> <p>๒. ประชาชนตื่นตัวและให้ความสำคัญกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>๓. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนระดับต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>๔. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานส่งผลให้ปฏิบัติงานได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น</p> <p>๕. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนและประเมินผลการปฏิบัติงานได้</p>	<p>๑. เศรษฐกิจที่ประสบปัญหาตกต่ำในปัจจุบันและสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรง (COVID - ๑๙) ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานกลับภูมิลำเนา ส่งผลให้มีการไปพึ่งพิงทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น</p> <p>๒. ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและความต้องการผลผลิตเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีการขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น</p> <p>๓. การนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการทุนแรงและเพิ่มการผลิตส่งผลให้การกระทำคามผิดได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น</p> <p>๔. การเคลื่อนย้ายเข้ามาเป็นแรงงานของประชาชนประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>๕. การทำเกษตรพันธสัญญา</p>
จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
<p>๑. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บทด้านป่าไม้และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ หน่วยงานมีภารกิจที่สนับสนุนเป้าหมายที่กำหนดไว้</p> <p>๒. บุคลากรมีทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบิน</p> <p>๓. กระแสสังคมให้ความสำคัญและตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม</p> <p>๔. บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน</p>	<p>๑. โครงสร้างองค์กรในรูปแบบราชการทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า</p> <p>๒. บุคลากรนักบิน ช่างเครื่องบินเข้าสู่ช่วงสูงวัย ต้องมีการจัดทำแผนด้านบุคลากรรองรับ</p> <p>๓. มุมมองว่ามีการคอร์ปชั่นในองค์กร</p> <p>๔. องค์กรยังขาดเป้าหมายร่วมในการปฏิบัติงาน</p> <p>๕. บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถแต่ขาดแรงจูงใจ ทักษะคติและความทุ่มเทในการปฏิบัติงาน</p>

ผู้ศึกษาได้จัดทำแบบวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์และให้เจ้าหน้าที่กองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมในการศึกษา กำหนดค่าถ่วงน้ำหนักแต่ละด้าน (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค) เท่ากับ ๑ คะแนน ส่วนการให้คะแนนให้มีค่า ๑ - ๕ คะแนน (ค่าความเกี่ยวข้องของแต่ละปัจจัย ตั้งแต่น้อยที่สุดเท่ากับ ๑ ถึงเกี่ยวข้องมากที่สุดเท่ากับ ๕)

ตารางที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งขององค์กร

หัวข้อ	ค่าถ่วง น้ำหนัก	คะแนน	ค่าถ่วง น้ำหนักx คะแนน	
๑.ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนแม่บทด้านป่าไม้และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ หน่วยงานมีภารกิจที่สนับสนุนเป้าหมายที่กำหนดไว้	๐.๔	๔.๘	๑.๙๒	
๒. บุคลากรมีทักษะและประสบการณ์ในการ ปฏิบัติงานบิน	๐.๒	๔.๖	๐.๙๒	
๓. กระแสสังคมให้ความสำคัญและตระหนักถึงปัญหา สิ่งแวดล้อม	๐.๒	๔	๐.๘	
๔.บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน	๐.๒	๔.๖	๐.๙๒	
	๑.๐		๔.๕๖	

ตารางที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อนขององค์กร

หัวข้อ	ค่าถ่วง น้ำหนัก	คะแนน	ค่าถ่วง น้ำหนักx คะแนน	
๑.โครงสร้างองค์กรในรูปแบบราชการทำให้การ ปฏิบัติงานล่าช้า	๐.๓	๓.๘	๑.๑๔	
๒.บุคลากรนักบิน ช่างเครื่องบินเข้าสู่ช่วงสูงวัยต้องมี การจัดทำแผนด้านบุคลากรรองรับ	๐.๑	๔.๖	๐.๔๖	
๓.มุมมองว่ามีการคอร์รัปชันในองค์กร	๐.๒	๒.๖	๐.๕๒	
๔.องค์กรยังขาดเป้าหมายร่วมในการปฏิบัติงาน	๐.๒	๒.๖	๐.๕๒	
๕.บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถแต่ขาดแรงจูงใจ ทัศนคติและความทุ่มเทในการปฏิบัติงาน	๐.๒	๓.๔	๐.๖๘	
	๑.๐		๓.๓๒	

ตารางที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสขององค์กร

หัวข้อ	ค่าถ่วงน้ำหนัก	คะแนน	ค่าถ่วงน้ำหนักx คะแนน	
๑.มีหน่วยงานร่วมบูรณาการการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น	๐.๒	๔.๒	๐.๘๔	
๒.ประชาชนตื่นตัวและให้ความสำคัญกับปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐.๑	๓.๘	๐.๓๘	
๓.ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนระดับต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๐.๓	๔.๒	๑.๒๖	
๔.นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานส่งผลให้ปฏิบัติงานได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น	๐.๒	๔.๖	๐.๙๒	
๕.นำเทคโนโลยีมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อวางแผนและประเมินผลการปฏิบัติงานได้	๐.๒	๔.๔	๐.๘๘	
	๑.๐		๔.๒๘	

ตารางที่ ๕ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่เป็นภัยคุกคามขององค์กร

หัวข้อ	ค่าถ่วง น้ำหนัก	คะแนน	ค่าถ่วง น้ำหนักx คะแนน	
๑.เศรษฐกิจที่ประสบปัญหาตกต่ำในปัจจุบันและสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรง (COVID - ๑๙) ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานกลับภูมิลำเนา ส่งผลให้มีการไปพึ่งพิงทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น	๐.๓	๓.๘	๑.๑๔	
๒.ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและความต้องการผลผลิตเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีการขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น	๐.๑	๔.๔	๐.๔๔	
๓.การนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการทุนแรงและเพิ่มการผลิตส่งผลให้การกระทำความผิดได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น	๐.๒	๓.๖	๐.๗๒	
๔.การเคลื่อนย้ายเข้ามาเป็นแรงงานของประชาชนประเทศเพื่อนบ้าน	๐.๒	๓.๔	๐.๖๘	
๕.การทำเกษตรพันธสัญญา	๐.๒	๔.๐	๐.๘	
	๑.๐		๓.๗๘	

จากค่าคะแนนที่ได้ในแต่ละด้านผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ตำแหน่งของกองการบิน สป.ทส. โดยใช้ TOWN Matrix ที่นำค่าคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในของกองการบิน สป.ทส. โดยใช้ SWOT Analysis มาจับคู่เข้าด้วยกันโดยสามารถแบ่งการจับคู่ออกเป็น

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง S๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีฯ สนับสนุนเป้าหมายที่กำหนดไว้ S๒ บุคลากรมีทักษะและ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบิน S๓ กระแสสังคมให้ความสำคัญและ ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อม S๔ บุคลากรมีความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงาน	จุดอ่อน W๑ โครงสร้างองค์กรในรูปแบบ ราชการทำให้การปฏิบัติงานล่าช้า W๒ บุคลากรนักบิน ช่างเครื่องบิน เข้าสู่ช่วงสูงวัยต้องมีการจัดทำแผน ด้านบุคลากรรองรับ W๓ มุมมองว่ามีการคอร์รัปชันใน องค์กร W๔ องค์กรยังขาดเป้าหมายร่วมใน การปฏิบัติงาน W๕ บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถแต่ขาดแรงจูงใจ ทัศนคติและความทุ่มเทในการ ปฏิบัติงาน
ปัจจัยภายนอก		

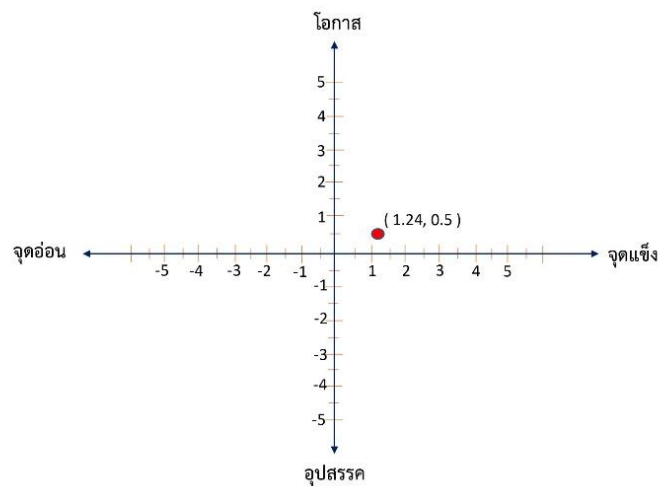
<p>โอกาส</p> <p>O๑ มีหน่วยงานร่วมบูรณาการการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น</p> <p>O๒ ประชาชนตื่นตัวและให้ความสำคัญกับปัญหา</p> <p>ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>O๓ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนระดับต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p> <p>O๔ นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานส่งผลให้ปฏิบัติงานได้สะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น</p>	<p>๑.สร้างเครือข่ายการbinกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน</p> <p>๒.สร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม</p>	<p>๑.ส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้</p> <p>๒.ส่งเสริมให้มีการจัดทำองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน</p> <p>๓.ส่งเสริมให้มีการศึกษาและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน</p>
<p>อุปสรรค</p> <p>T๑ เศรษฐกิจที่ประสบปัญหาตกต่ำในปัจจุบันและสถานการณ์โรคติดต่อร้ายแรง (COVID - ๑๙) ส่งผลให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานกลับภูมิลำเนา ส่งผลให้มีการไปพึ่งพิงทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น</p> <p>T๒ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและความต้องการผลิตเพิ่มขึ้นส่งผลให้มีการขยายพื้นที่เพิ่มมากขึ้น</p> <p>T๓ การนำเครื่องมือหรือเทคโนโลยีในการทุนแรงและเพิ่มการผลิตส่งผลให้การกระทำความผิดได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น</p> <p>T๔ การเคลื่อนย้ายเข้ามาเป็นแรงงานของประชาชนประเทศเพื่อนบ้าน</p>	<p>๑.เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี</p> <p>๒.พัฒนากลไกในการป้องกันปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้</p>	<p>๑.สร้างเครือข่ายด้านเทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน</p> <p>๒.ศึกษาและจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง</p> <p>๓.การฝึกเผชิญเหตุการณ์จากสถานการณ์สมมติ</p>

กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่เกิดการจับคู่ระหว่างสภาพแวดล้อมในทางบวกคือจุดแข็ง (Strength) และสภาพแวดล้อมภายนอกทางบวกคือโอกาส (Opportunity) ซึ่งก็คือการใช้จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบขององค์กรผสมกับโอกาสที่ดีเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุกสำหรับองค์กร

กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในทางลบคือจุดอ่อน (Weakness) และสภาพแวดล้อมภายนอกทางบวก (Opportunity) ซึ่งก็คือการใช้ประโยชน์ทางโอกาสที่ดีเพื่อบรรเทาจุดด้อยขององค์กรหรือทำให้จุดอ่อนนั้นลดลง

กลยุทธ์แนวทางตั้งรับ (ST Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างสภาพแวดล้อมในทางบวก คือจุดแข็ง (Strength) และสภาพแวดล้อมภายนอกทางลบ (Threat) เป็นการนำจุดแข็งข้อได้เปรียบขององค์กรมาป้องกันอุปสรรคซึ่งก็คือการใช้จุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงอุปสรรค

กลยุทธ์ป้องกัน (WT Strategy) เป็นกลยุทธ์ที่เกิดจากการจับคู่ระหว่างสภาพแวดล้อมภายในทางลบคือจุดอ่อน (Weakness) และสภาพแวดล้อมภายนอกทางลบคืออุปสรรค (Threat) เป็นกลยุทธ์เพื่อลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม โดยมีเป้าหมายหลักคือการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงให้สถานการณ์ขององค์กรนั้นไม่แย่กว่าที่เป็นอยู่

แผนภาพที่ ๑ แสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนภาพแสดงผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อยู่ในตำแหน่งมีจุดแข็ง เนื่องจากการกิจสนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี บุคลากรมีทักษะและความชำนาญในภารกิจ และมีโอกาสจากปัจจัยภายนอกคือมีหน่วยงานร่วมบูรณาการปฏิบัติงาน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานและกระแสสังคมสนับสนุนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๓

ยุทธศาสตร์ขององค์กร

สภาวะแวดล้อมในการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยศึกษาจาก ๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการ เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ๒) พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๕ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ มาตรา ๑๐ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนแม่บทยุทธศาสตร์ รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บทด้วย ๓) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และการบริการจัดการบ้านเมืองที่ดี (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๖ ให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการนั้นโดยจัดทำเป็นแผนห้าปี ซึ่งต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อสภา และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปี โดยให้ระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของงาน รวมทั้งงบประมาณรายได้และรายจ่ายและทรัพยากรอื่นที่จะต้องใช้นเสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อความเห็นชอบ เมื่อรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการใดแล้ว ให้สำนักงบประมาณดำเนินการจัดสรรงบประมาณ เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จในแต่ละภารกิจตามแผนปฏิบัติราชการดังกล่าว ในกรณีที่มีส่วนราชการมิได้เสนอแผนปฏิบัติราชการในภารกิจใดหรือภารกิจใดไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรี มิให้สำนักงบประมาณจัดสรรงบประมาณสำหรับภารกิจนั้น เมื่อสิ้นปีงบประมาณให้ส่วนราชการจัดทำรายงานแสดงผลสัมฤทธิ์ของแผนปฏิบัติราชการ ๔) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ได้กำหนดกรอบในการดำเนินงานของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในสังคมและยุทธศาสตร์ชาติที่ ๕ ด้านการสร้างการเจริญเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ๕) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ นโยบายที่ ๑๐ การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน รวมทั้งการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมในการจัดทำยุทธศาสตร์โดยใช้กรอบการวิเคราะห์ STEEP M ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กร ดังนี้

๓.๑ เป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (END) (วิสัยทัศน์ /พันธกิจ/เป้าประสงค์)

แผนปฏิบัติราชการ ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕) ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยแผนปฏิบัติราชการ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย งบประมาณ และรายละเอียดในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (Action Plan) และการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทบทวนและจัดทำข้อเสนอด้านยุทธศาสตร์ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

ความเชื่อมโยงแผนปฏิบัติ
ราชการ สป.ทส.

เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการด้านทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

แผนภาพที่ ๒ แสดงข้อเสนอทางยุทธศาสตร์ของกองการบับิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓.๒ กลยุทธ์ในการดำเนินการ (WAYS) (ประเด็นยุทธศาสตร์/กลยุทธ์)

ตารางที่ ๖ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ - ๕ มาจัดทำวัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และ กลยุทธ์ กำหนดมาจากการศึกษาและผลจากการจัดทำ TOWS Matrix ดังนี้

เป้าประสงค์	วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด	กลยุทธ์
ทรัพยากรธรรมชาติด้านป่าไม้มีความสมดุลเป็นฐานในการพัฒนาอย่างยั่งยืน	การป้องกันและรักษาทรัพยากรด้านป่าไม้ให้คงอยู่ตามเป้าหมายแผนแม่บทด้านป่าไม้	๑. ร้อยละของพื้นที่ป่าไม้ที่ได้รับการป้องกันและปราม ๒. ร้อยละของพื้นที่ป่าที่เพิ่มขึ้น	๑. พัฒนาระบบและกลไกในการป้องกัน ปรามปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ๒. สร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานป้องกันและปรามปรามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ระบบการบริหารทรัพยากรการบินอย่างมีประสิทธิภาพ	ยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรการบินให้ได้มาตรฐาน	๑. ร้อยละของกระบวนการที่ใช้ระบบเทคโนโลยีในการจัดการ ๒. ร้อยละของความสำเร็จในการบริการจัดการงาน	๑. เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ๒. ส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการทรัพยากรการบิน	สร้างองค์ความรู้เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน	๑. คุณภาพในการปฏิบัติงานการบินด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ๒. จำนวนองค์ความรู้ที่ได้รับการจัดทำตามค่าเป้าหมาย	๑. ส่งเสริมให้มีการจัดทำองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ๒. ส่งเสริมให้มีการศึกษาและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน
การพัฒนาเทคโนโลยีรองรับการปฏิบัติงาน	การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	๑. ร้อยละของกระบวนการที่ใช้ประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ๒. ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด	๑. สร้างเครือข่ายการบินกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ๒. สร้างเครือข่ายด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน
เตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง	มีแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา	๑. ความครบถ้วนของแผนรองรับการเปลี่ยนแปลง ๒. ร้อยละของความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย	๑. ศึกษาและจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง ๒. การฝึกเผชิญเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์สมมติ

๓.๓ มาตรการ/ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (MEANS) (แผนงาน/โครงการ/เครื่องมือ/กลไก)

ตารางที่ ๗ แสดงมาตรการ/แผนงาน/โครงการ ระยะ ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)

วัตถุประสงค์ทางยุทธศาสตร์	กลยุทธ์ (Means)	มาตรการ/แผนงาน/โครงการ	หน่วยงานรับผิดชอบ
การป้องกันและรักษาทรัพยากรด้านป่าไม้ให้คงอยู่ตามเป้าหมายแผนแม่บทด้านป่าไม้	๑.พัฒนาระบบและกลไกในการป้องกัน ปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้ ๒.สร้างเครือข่ายในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑.แผนงานบินลาดตระเวน ป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้แบบบูรณาการอากาศยานกับภาคพื้นดิน ๒.แผนงานยุทธการปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้รายใหญ่ ๓.แผนงานติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	-ส่วนสนาบบิน -ส่วนปฏิบัติการบิน -ส่วนบำรุงรักษาอากาศยาน
ยกระดับการบริหารจัดการทรัพยากรการบินให้ได้มาตรฐาน	๑.เพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานโดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ๒.ส่งเสริมให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้	๑.แผนงานส่งเสริมการพัฒนาระบบในการบริหารทรัพยากรการบิน ๒. แผนงานพัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA)	-ส่วนแผนงานและประเมินผล -ส่วนอำนวยการ
สร้างองค์ความรู้เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน	๑.ส่งเสริมให้มีการจัดทำองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานในแต่ละด้าน ๒.ส่งเสริมให้มีการศึกษาและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน	๑.แผนงานการจัดการองค์ความรู้ของกองการบิน สป.ทส. ๒. แผนงานส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	-ส่วนแผนงานและประเมินผล -ส่วนอำนวยการ
การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	๑.สร้างเครือข่ายการบินกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ๒.สร้างเครือข่ายด้านเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน	๑.แผนงานสร้างภาคีเครือข่ายการบริหารทรัพยากรการบิน ๒.แผนงานสร้างภาคีเครือข่ายด้านเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน	-ส่วนปฏิบัติการบิน -ส่วนสนาบบิน -ส่วนนินรภัยการบิน -ส่วนแผนงานและประเมินผล
มีแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา	๑.ศึกษาและจัดทำแผนเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลง ๒.การฝึกเผชิญเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์สมมติ	๑.แผนงานจัดทำแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงต่อกองการบิน สป.ทส. ๒.แผนงานการฝึกซ้อมจำลองเหตุตามแผนรองรับการเปลี่ยนแปลงต่อกองการบิน สป.ทส.	-ส่วนปฏิบัติการบิน -ส่วนสนาบบิน -ส่วนนินรภัยการบิน -ส่วนแผนงานและประเมินผล

ตารางที่ ๘ ตัวอย่างแผนงานและโครงการ เป้าหมายในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑	ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถรักษาความสมดุลของระบบนิเวศเป็นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืน					
เป้าประสงค์ที่ ๑	ทรัพยากรธรรมชาติด้านป่าไม้มีความสมดุลเป็นฐานในการพัฒนาที่ยั่งยืน					
กลยุทธ์ที่ ๑	พัฒนาระบบและกลไกในการป้องกัน ปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้					
แผนงานที่ ๑	แผนงานบินลาดตระเวน ป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้แบบบูรณาการอากาศยานกับภาคพื้นดิน					
โครงการ/กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ตัวชี้วัด	เป้าหมาย			ผู้รับผิดชอบ
			๖๓	๖๔	๖๕	
บินลาดตระเวนป้องกันการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	เพื่อป้องกันและปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้	พื้นที่ป่าไม้ได้รับการคุ้มครอง	๗๐ ล้านไร่	๗๕ ล้านไร่	๘๐ ล้านไร่	สบส./สปบ.
แผนงานที่ ๒	แผนงานยุทธการปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้รายใหญ่					
ยุทธการปราบปรามการทำลายทรัพยากรป่าไม้รายใหญ่	เพื่อปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้	จำนวนคดีผู้กระทำความผิดด้านทรัพยากรธรรมชาติและรายใหญ่ลดลง	๑๐	๒๐	๓๐	สบส./สปบ.
แผนงานที่ ๓	แผนงานติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
บินติดตามการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการติดตาม	๑	๒	๓	สบส./สปบ.

บทที่ ๔

ข้อเสนอแนะทางยุทธศาสตร์

๔.๑ ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนและการนำยุทธศาสตร์ไปใช้

การทบทวนแผนปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ การกองการbin สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นกรอบในการศึกษาหลักสูตรนัทยุทธศาสตร์ศึกษา ยุทธศาสตร์ รุ่นที่ ๑๓ ของศูนย์ยุทธศาสตร์ศึกษา สถาบันวิชาป้องกันประเทศ ในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเอกสารที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลพหุมิติจากเอกสาร หลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์และประยุกต์แนวคิด และหลักการในการกำหนดยุทธศาสตร์ เริ่มจากการศึกษาและทบทวนแผนปฏิบัติราชการ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ของกองการbin สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ สภาวะแวดล้อมและเสนอแนะยุทธศาสตร์ใหม่ เพื่อให้การจัดทำแผนปฏิบัติราชการที่เป็นการกำหนดทิศทาง การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

ผลการศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการจัดทำหรือทบทวนแผนปฏิบัติราชการ กองการbin สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ที่ดำเนินการเป็นแผนในระดับ ๓ กองการbin เป็น หน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดทำแผนปฏิบัติราชการต้องให้มีความสอดคล้องกับ แผนปฏิบัติราชการของสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วย รวมทั้ง มีกรอบของยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปีที่เป็นแผนระดับ ๑ และระดับ ๒ คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ ชาติ ๒๐ ปี จึงขอเสนอแนะการดำเนินการ ดังนี้

๔.๒ กระบวนการทางยุทธศาสตร์

๑. ศึกษาและกำหนดกรอบแนวคิดทางยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการวิเคราะห์
๒. ดำเนินการตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ (Environment scanning) มีการใช้กรอบแนวคิดที่เหมาะสม มาจัดทำภาพอนาคต (Strategic Outlook) เพื่อให้ได้ประเด็นสำคัญ (Key issue) ที่ส่งผลกระทบต่อทบวงและผลกระทบต่อกองการbin ใน ๓ ปีข้างหน้า และเลือก ประเด็นสำคัญมาจัดทำแผนปฏิบัติราชการกองการbin สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๓ - ๒๕๖๕

๓. วาดภาพฉากทัศน์อนาคตในประเด็นสำคัญที่เลือกโดยใช้วิธี Foresight and scenario planning

๔. กำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ (Ends) ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) ประเด็น ยุทธศาสตร์ (Strategic issue) และเป้าประสงค์ (Goals) โดยใช้ข้อมูลที่ปรากฏในภาพฉาก ทัศน์อนาคต

๕. ประเมินปัจจัยทางยุทธศาสตร์ทั้งภายในและภายนอก (Internal and external factors) โดยใช้เครื่องมือการประเมินทางยุทธศาสตร์คือ SWOT analysis เพื่อให้ทราบจุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และ อุปสรรค (Threats) เพื่อจัดลำดับ

ความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ เพื่อจัดทำ TOWS Matrix การจัดทำแผนปฏิบัติการควรดำเนินการวิเคราะห์มีการปรับวิสัยทัศน์ เพื่อให้เกิดภาพอนาคตที่ชัดเจนขึ้น

๖. การกำหนดกลยุทธ์ (Ways) ในภาพรวมของแผนปฏิบัติการของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕

๔.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

๑. ทำให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่เป็นการทดลองทำการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการจัดทำแผนปฏิบัติการให้มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ผู้ศึกษาต้อง มีการศึกษาเพิ่มเติม และฝึกฝนการวิเคราะห์ให้มากกว่านี้

๒. ทำให้สามารถจัดทำข้อเสนอทางยุทธศาสตร์ที่มุ่งแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่ผู้ศึกษา ยังต้องทำการศึกษาเพิ่มเติมในจัดทำภาพอนาคตทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้การกำหนดยุทธศาสตร์ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้านกระบวนการและเทคนิคในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ โดยใช้กรณีศึกษาการทบทวนแผนปฏิบัติการ พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ของกองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๔ ข้อเสนอแนะ

การจัดทำยุทธศาสตร์ขององค์กรผู้ศึกษาขอเสนอแนะว่าควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในทุกกระดับเข้ามีส่วนร่วมในการจัดทำตั้งแต่การวิเคราะห์ จัดทำและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ทราบเป้าหมายขององค์กร แนวทางในการดำเนินการและวิธีการในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

บรรณานุกรม

- กองการบิณ สำนักรงานปลัดกรทรวงทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม.๒๕๖๒.แผนปฏิบัติราชาการ
กองการบิณ สำนักรงานปลัดกรทรวงทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม (พ.ศ. ๒๕๖๓
- ๒๕๖๕) ของกองการบิณ สำนักรงานปลัดกรทรวงทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม
- กองการบิณ สำนักรงานปลัดกรทรวงทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม.๒๕๖๒. ระเบียบกรทรวง
ทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม ว่าด่วयरบิณ พ.ศ. ๒๕๖๒.
- สำนักรงานนโยบายและแผนทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม.๒๕๖๐.แผนจัตรการคุณ ภาพ
สิ่วแวลลัอมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔.
- สำนักรงานนโยบายและแผนทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม.๒๕๖๑.นโยบายและแผนการส่งเสริม
คุณภาพสิ่วแวลลัอมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙.
- สำนักรงานปลัดกรทรวงทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม. ๒๕๖๒. แผนปฏิบัติราชาการสำนักรงาน
ปลัดกรทรวงทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม (พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕)
ของสำนักรงานปลัดกรทรวงทรรพยากรธรรมาชาติและสิ่วแวลลัอม.
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี.การเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน. (ออนไลน์).แหล่งที่มา :
<http://nscr.nesdb.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๓
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔). (ออนไลน์). แหล่งที่มา :
<https://www.senate.go.th/view/๑๘๑/>

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายธนกร ทั้งตุ่น
วัน เดือน ปีเกิด	๒๘ พฤษภาคม ๒๕๒๒
การศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ.๒๕๔๕
ประวัติการทำงาน	๑ มิถุนายน ๒๕๔๙ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ๓ กลุ่มงานสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดหนองบัวลำภู ๑ มิถุนายน ๒๕๕๑ นักวิชาการสิ่งแวดล้อม ๔ กลุ่มงานสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตาก ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๖ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการบินที่ ๑ (เชียงใหม่) ส่วนปฏิบัติการบิน สำนักงานบินอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ทำหน้าที่ผู้อำนวยการส่วนสนามบินและสารสนเทศการบิน กองการบิน สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม